

розвитку; розвиває особистісні якості, які дають дітям змогу адаптуватися у соціумі.

Учасниками навчально-виховного процесу є педагогічні працівники (вчителі-дефектологи, вихователі, практичні психологи, музичні керівники, реабілітологи), помічники вихователя та інші працівники дошкільного навчального закладу, діти та їх законні представники.

Література

1. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад : Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників : Патрикеева О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. / Під заг. ред. Шинкаренко В. І. — К. : ТОВ «Видавничий дім “Плеяди”», 2011. — 100 с.

2. Колупаєва А.А., Найда Ю.М. Здійснення процесу оцінки та розробки індивідуального навчального плану / Інклюзивна школа: особливості організації та управління : Навчально – методичний посібник / Кол.:авторів : Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. / За заг.ред.Даниленко Л.І. - К., 2007. – 128 с.

УДК 71.212.7

В.І.КОБАЛЬ, Я.В.БІЛЕЦЬКА
Мукачівський державний університет

СОФІЯ РУСОВА ПРО НАСТУПНІСТЬ У НАВЧАННІ

На сучасному етапі реформування та побудови нової парадигми освіти гостро постає проблема забезпечення наступності в навчанні та вихованні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку. Актуальність цієї проблеми зумовлена тим, що за останні роки відбулися зміни в змісті програм як дошкільної установи, так і початкової школи. Відхід від авторитарних форм і методів організації навчально-виховного процесу надає педагогам самостійності у їх діяльності.

Проблема наступності має комплексний і міждисциплінарний характер, перебуваючи на перетині проблемних сфер педагогіки, психології, філософії, соціології, фізіології. Тому її сучасний стан характеризується різнобічністю охоплення багатьох питань та неоднозначністю їх трактування.

Сучасні науковці (А.Богущ, О.Савченко) та педагоги-практики звертають увагу на неузгодженість у змісті, методах керівництва і формах організації педагогічного процесу дошкільних закладів і шкіл. Як наслідок, у першому класі не реалізується набутий дітьми в дитячому садку досвід, що призводить до зниження пізнавального інтересу першокласників, ускладнює їх адаптацію до умов школи [1].

Поняття “наступність у навчанні” вперше отримало теоретичне обґрунтування в працях Е.Баллера, Г.Ісаєнка, ставши згодом предметом багатьох досліджень у вітчизняній та зарубіжній педагогіці. Її понятійний тезаурус найбільш повно представлено в працях К.Абульханової-Славської, С.Батишева, В.Безрукової, А.Беляєвої, А.Бушлі, Б.Величковського, Ш.Ганеліна, С.Годника, М.Махмутова, В.Сластьоніна, В.Тамаріна та ін.

Необхідність наступності в роботі пов'язаних між собою ланок навчання обґрунтована в працях Я.-А.Коменського, Й.Г. Песталоцці, К.Ушинського, С.Русової, О.Сухомлинського.

Історико-педагогічні дослідження набувають статусу інноваційних і відіграють дедалі вагомішу роль у процесі формування сучасного вчителя.

Повернення до вивчення спадщини педагогів минулого є закономірним результатом трьох основних тенденцій: 1) прагнення вчених знайти у минулому витоки провідних наукових ідей сучасності; 2) потреба переглянути і переоцінити у світлі даних сучасної науки ті концепції і теорії, що раніше не розглядалися або відкидалися як помилкові; 3) вивчення і конструктивно-критичний аналіз розвитку дидактичних поглядів окремих педагогічних персоналій у певні історичні періоди дають змогу осмислити загальну картину історико-педагогічного процесу в Україні як цілісного багатогранного явища, відтворити розвиток української педагогіки, яка протягом століть розглядалася в загальноросійському (чи загальносоюзному) контексті.

Серед когорти українських педагогів першої третини ХХ ст. однією з найвизначніших постатей є С.Русова, видатний представник української культури, державний і громадський діяч, письменниця, учений-педагог із власним розумінням шляхів реформування школи, автор концепції національного дитячого садка і школи, шкільних підручників та науково-педагогічних творів, педагог-практик, співробітник і дописувач численних журналів («Світло», «Украинская жизнь», «Наша доля», «Вільна українська школа», «Шлях виховання й навчання» та ін.). Її педагогічна спадщина становить понад 150 праць і заслуговує на поглиблене вивчення.

Софія Русова надавала великого значення наступності між дошкільним навчальним закладом та початковою школою у плані навчання та виховання дитини. Зокрема, вона звертала увагу на те, що довгий час «... школа й родинне життя були такі протилежні, що дитина, мов через безодню, плигала з свого рідного оточення в цілком чужу школу, де усе їй було незрозуміле: й мова, й відносини, й наука» [2, с.38-39]. Далі педагог наголошує: «Навпаки, сучасне дошкільне виховання є міст, що перекидається між школою й родиною, а також між селом та дитячим садком» [2, с. 39].

Наступність між дошкільним та початковим навчанням і вихованням, на думку С.Русової, в першу чергу повинна проявлятися у створенні комфортних, зручних, зрозумілих і знайомих дитині умов, виховання і навчання у тісній єдності з природою, традиціями, звичаями, будуватися на на тому рідному ґрунті, на якому зростає дитина, «щоб воно було міцно зв'язано з тими вражіннями, що їх заклала в душу дитини рідна сім'я, рідна хата» [2, с.185]; в естетизація всіх сфер життєдіяльності маленької дитини, індивідуалізації у поєднанні із спрямування дитини до «громадянства, до спільної праці, до щирого товариства. ... не зрікатися релігійних настроїв...» [2, с.178]; у створенні умов для виявлення «самостійним творчим силам дитини. Викликавши творчу самостійну діяльність дитини, вчитель поширює свідомість учня..., й допомагає йому новими засобами творити як найкраще»[2, с. 208].

Отже, С.Русова, розробляючи концепцію дошкільної освіти та вимоги до «нової школи» України, заклала актуальні і на сьогоднішній день ідеї єдності і неперервності навчання і виховання особистості.

Література

1. Савченко О.Я. Наступність і перспектива в роботі двох перших ланок освіти / О.Я. Савченко // Дошкільне виховання. – 2000. – № 11. – С. 4-5.
2. Русова С. Вибрані педагогічні твори / С.Русова. – К. : Освіта, 1996. – 304 с.

УДК372.4.032:373.31.71

В.І.КОБАЛЬ, А.І.ІСАК
Мукачівський державний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ВІКОВОЇ ДИНАМІКИ СФОРМОВАНOSTІ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ БАЗОВИХ КОМПОНЕНТІВ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Питання формування здорового способу життя зумовлена надзвичайною актуальністю проблеми індивідуального і суспільного здоров'я в останній чверті ХХ та на початку ХХІ сторіччя, а також особливим соціальним значенням стану здоров'я молоді як найбільш перспективної частини суспільства, що розбудовуватиме майбутнє.

У кризовому соціумі перехідного періоду України загальноосвітня школа і сім'я найбільш пристосовані для координації механізмів, зусиль, технологій, програм, методик взаємодії соціальних інститутів суспільства в реалізації національної доктрини збереження та вдосконалення здоров'я підростаючого покоління України.

Дослідження вікової динаміки сформованості в учнів Приборжавської ЗОШ І-ІІІ ступенів Іршавського району базових компонентів здорового способу життя здійснювалося нами у період проходження педагогічної практики на основі анкети закритого типу «Здоров'я дітей і підлітків — особистісно-соціальна цінність» [138, 139, 140]. Зазначена анкета була структурована таким чином, що включала низку питань, які систематизувалися в конкретні форми свідомого ставлення молодших школярів до здоров'я та стилю здорового способу життя в мотиваційно-потребнісному, когнітивному, афективному, аксіологічному та праксіологічному аспектах. У процесі анкетного дослідження в повному обсязі були враховані рекомендації Гутмана Б. [141].

Вивчення причинності позитивної та негативної динаміки у ставленні молодших школярів до систематичних занять фізкультурно-оздоровчою роботою є основним підходом до визначення й подальшого уточнення мети та завдань як концептуальної моделі взаємодії соціальних інститутів суспільства, так і технологічних моделей формування здоров'я та здорового способу життя.

Отримані результати дослідження були систематизовані, і результатом систематизації кількісних і якісних параметрів стали чітко визначені, сформульовані компоненти свідомого та мотивованого ставлення молодших школярів до здорового способу життя як до особистісно-соціальної цінності, а саме:

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>